

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ÇALIŞMAK İSTEDİKLERİ ALANLARA İLİŞKİN LİSANS EĞİTİMİNİN BAŞINDA VE SONUNDAKİ TERCİHLERİ*

Sebahat GÖZÜM**

ÖZET

Temel bakım felsefesi ve işlevi her bakım ortamında aynı olmakla birlikte hemşirelerin birbirinden oldukça farklı atmosferlerde çalışma olanağı vardır.

Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin öğrenim hayatının başlangıcı ve sonunda hemşireliğin çalışma alanlarına ilişkin tercihlerini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

İleriye dönük bu araştırma kapsamına 1999-2000 öğretim yılında Atatürk Üniversitesinde hemşirelik bölümüne kayıt yaptıran 145 öğrenciden ulaşılabilen, katılmayı kabul eden ve eksiksiz veri sağlayan 111 (%76.6) öğrenci alınmıştır. Çalışmanın amacına uygun olarak literatür doğrultusunda hazırlanan soru formu 1999-2000 öğretim yılının ilk haftasında ve 2002-2003 öğretim yılının son haftasında aynı öğrencilere iki kez uygulanmıştır. Devam etmeyen öğrenciler ve eksik veriler nedeniyle ikinci uygulama 92 öğrenci ile yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde yüzdelik, ortalama ve mod değerleri kullanılmıştır.

Hemşirelik öğrenimine yeni başlayan öğrencilerin mezuniyet sonrası çalışmayı en çok istediği ilk üç tercihin, eğitici, yönetici ve çocuk hemşireliği olduğu, en az istenen son üç tercihin ise doğum ve kadın hastalıkları, evde bakım ve yoğun bakım hemşireliği olduğu belirlenmiştir. Hemşirelik öğrenimini tamamlayan öğrencilerin ilk üç tercihini eğitici, yönetici ve halk sağlığı hemşireliği, son üç tercihini ise evde bakım, yoğun bakım ve psikiyatri hemşireliği oluşturmaktadır. Öğrenimlerinin başlangıcında hemşireliği kendine uygun bir meslek olarak tanımlayanların oranı % 36.1 iken bu oran öğrenim hayatının sonunda %71.1'e yükselmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, hemşirenin çalışma alanları, öğrencilerin tercihi

ABSTRACT

The Student's Views at the Starting and Finishing Nursing Education about Fields That They Want to Stay

Although main care philosophy and function are the same in every care area, the nurses have different working facilities from each other in different atmospheres.

This study was carried out with the aim of evaluating the preferences relating to various working fields of nursing of the students at the end or the onset of their education lives. To this longitudinal study, of 145 students enrolled to the department of school of nursing of Atatürk University in 1999-2000 academic year, 111 students accepting to participate in the study and providing exact data and being accessible were included in the study (76.6%). In accordance with the aim of the study, question form prepared in the direction of the literature was applied to the students twice, on the first week of the academic year of 1999-2000 and on the last week of 2002-2003. Due to the students who don't attend, and give insufficient knowledge, the second application was made on 92 students. Frequency and mean, and mod values were used in the assessment of the data.

It is found out that the first three preferences of new students starting nursing education have become educator, manager and pediatric nurse, and the last preferences three have become obstetric-gynecology, home care nurse and intensive/critical care nurse. The first three preferences of the students completing their education have become educator, manager and public health nursing, and their last three preferences have become home care, intensive/critical care and psychiatry nursing. In the onset their education, the rate of the students who describe nursing to be suitable for the themselves was 36.1%, where it was 71.1% in the end of their education.

Key Words: Nursing students, nurse's work fields, students' preference.

*Bu araştırmanın ilk bölümü ("Hemşirelik eğitimine yeni başlayan öğrencilerin mezuniyet sonrası çalışmak istedikleri ve istemedikleri hemşirelik alanları ve gerekçeleri") 2000'li Yıllarda Sağlık Yüksekokullarında Eğitimin Geleceği Sempozyumunda, tüm sonuçları II Uluslar arası ve IX Ulusal Hemşirelik Kongresi'nde (7-11 Eylül 2003 Antalya) sunulmuştur.

**Atatürk Üniv. HYO Halk Sağl. Hemş. AD Başkanı (Doç.Dr)

GİRİŞ

Temel bakım felsefesi ve işlevi her bakım ortamında aynı olmakla birlikte hemşirelerin birbirinden oldukça farklı atmosferlerde çalışma olanağı vardır. Bakımın sunulduğu yer ve bakım alanın özellikleri hemşirenin çalışma biçimini etkilemektedir. Örneğin; hemşireler sağlık bakımı için ev, işyeri, okul, yuva, sağlık ocağı, dispanser, poliklinik, ana ve çocuk sağlığı merkezleri, bakım evleri ve hastaneler gibi birbirinden oldukça farklı çalışma biçimi olan yerlerde farklı özellikleri olan bireylere hizmet verebilirler.

Sağlık sisteminde ve teknolojideki gelişmeler hemşirelerin çalışma ortamına ilişkin değişiklikler, yenilikler yaratmış, hemşirenin rol ve işlevlerinin kapsamını genişletmiştir. Hemşirelik hizmetleri artık yalnızca klinik hemşireliği, yönetici hemşirelik, eğitimi hemşirelik ya da birinci basamakta ve tedavi edici hizmetlerde hemşirelik gibi genel sınıflandırmalarla tanımlanamayacak kadar özelleşmiştir. Klinik hemşirelerinin bakım felsefesi her yerde aynı olsa da her kliniğin/ünitenin kendine özgü çalışma koşulları vardır ve uzmanlık gerektirmektedir. Benzer şekilde, birinci basamakta çalışan hemşirelerin bakım verdiği nüfus içinde çocuklar, yaşlılar, kronik hastalığı olanlar, sağlıklı bireyler, çalışanlar gibi çok farklı sağlık gereksinimi olan gruplar vardır.

Hemşirelikte akademik unvanlar hariç tutulduğunda, resmi bir statüsü olmamakla birlikte, uygulama alanında yoğun bakım hemşiresi, ameliyat hemşiresi, çocuk hemşiresi gibi tanımlamalar sıkça kullanılmaktadır. Bununla birlikte, Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan ancak henüz yasalaşmamış bir tasarıda hemşirelerin mezuniyet sonrasında istedikleri bir alanda branşlaşabilecekleri belirtilmektedir.

Eğitimi süresince hemşirenin çalışabileceği birçok alanda uygulama

yapan öğrenciler, mezuniyet sonrası çalışma alanlarına ilişkin ilgi ve isteklerini sınama olanağı bularak hangi alanlarda doyumlu ve başarılı çalışabileceğine ilişkin bir yargıya sahip olabilirler. Hemşirelik eğitimine yeni başlayan öğrencilerin ise hemşirenin çalışma alanlarıyla ilgili uygulama deneyimleri olmadığı için, çalışma alanlarına ilişkin tercihlerinde büyük olasılıkla toplumun bakış açısından etkilenen ön yargıları ya da kişisel algıları vardır. Nitekim, McKinley ve Cowan'a göre (2003) hemşirelik öğrencilerinin yaşlı insanlara ilişkin tutumları yaşlı hastalarla çalışmaya ilişkin düşüncelerini etkileyebilir.

Ülkemizde, hemşirelik öğrencilerinin mezun olduklarında hemşireliğin hangi alanında çalışmak istediklerini sorgulayan çok sayıda aştırmaya (Kocaman ve Okumuş 1982, Fadiloğlu ve ark. 1986, Ulusoy 1992, Khorshid ve Ulufer 1993, Karadakovan 1996) karşın, bu tercihleri ileriye dönük değerlendiren araştırmalar sınırlıdır (Özsoy ve ark. 1999). Hemşirelik öğrencileri ile yapılan çalışmalarda (Ulusoy 1992, Khorshid ve Ulufer 1993, Karadakovan 1996), hemşirelik eğitimi/akademisyenlik ve tedavi edici hizmetlerde hemşireliğin, birinci basamakta hemşirelik yapmaya göre daha fazla edildiği belirtilmiştir. Hemşireler ile yapılan bir çalışmada (Ergin 1995) kamu yataklı tedavi kurumlarının, kamu yataksız tedavi kurumlarına göre daha fazla tercih edildiği ve hemşirelerin halihazırda çalıştıkları görev yerleri ile tercih edilen kurum arasında uygunluk olduğu belirtilmiştir. Happel'e göre (1999) hemşirelik öğrencileri, geriatri, psikiyatri ve toplum ruh sağlığı hemşireliğini ebelik, çocuk, ameliyathane ve yoğun bakım alanlarına göre daha az tercih etmektedirler.

Hemşirelik öğrencilerinin mezun olduklarında çalışmayı tercih edecekleri ya da etmeyecekleri alanların öğrenimlerinin başında ve sonunda değeren-

dirilmesi, hemşirelik eğitiminin önyar-gıları değiştirip-değiştirmedeğini göster-mesi bakımından bilgi sağlayacaktır.

AMAÇ

Bu çalışma hemşirelik öğrenci-lerinin öğrenim hayatının başlangıcı ve sonunda hemşireliğin çalışma alanlarına ilişkin tercihlerini değerlendirmek ama-cıyla yapılmıştır.

GEREÇ ve YÖNTEM

Evren ve örneklem: İleriye dönük bu araştırma kapsamına 1999-2000 öğretim yılında Atatürk Üniversitesinde hemşirelik bölümüne kayıt yaptıran 145 öğrenciden ulaşılabilen, katılmayı kabul eden ve eksiksiz veri sağlayan 111 (%76.6) öğrenci alınmıştır. Çalışmanın amacına uygun olarak hazırlanan soru formu 1999-2000 öğretim yılının ilk haftasında ve 2002-2003 öğretim yılının son haftasında aynı öğrencilere iki kez uygulanmıştır. Devam etmeyen öğrenciler ve eksik veriler nedeniyle ikinci uygulama 92 öğrenci ile yapılmıştır.

Veri toplama aracı: Hazırlanan soru formunda, öğrencileri tanımlayacak sorular (kayıtlı olduğu okul, en son mezun olduğu okul, okuduğu bölümü tercih sırası, ailesinde ve yakın çevresinde tanıdığı bir hemşire olup-olmadığı, mesleği tercih nedeni, hemşireliği kendine uygun bulup-bulmaması) ile hemşirenin çalışabileceği alanlar bulunmaktadır. Hemşirenin günümüzde ve gelecekte çalışabileceği alanlar, benzer bir araştırma (Happell 1999) ve hemşirelikteki temel uygulama alanları dikkate alınarak belirlenmiştir. Temel hemşirelik uygulama alanları içinde ele alınsa da daha özel hemşirelik uygulamalarını gerektiren “ameliyat-hane” ve “yoğun bakım hemşireliği” ayrı tercihler olarak yazılmıştır. Ülkemizin değişen demografisi ve kurumsal sağlık bakım maliyetinin artmış olması sağlık bakım alanı arayışı ile birlikte hemşirenin çalışabileceği alanları da etkilemiş ve

gelecekte ülkemizde birer uzmanlık alanı olarak gelişebileceği tahmin edilen “evde bakım” ve “geriatri” hemşireliğine talebi artıracığı düşünülerek öğrencilerin bu alanlara yaklaşımını değerlendirmek üzere bu iki çalışma alanı da tercihler arasına yazılmıştır. Hazırlanan soru formunda hemşirenin çalışabileceği alanlar sıralanmış ve öğrencilerin bu alanlardan en fazla tercih ettiklerinden başlayarak en az tercih edeceklerine doğru sıralamaları ve bu sıralamayı dikkate alarak gelecekte çalışmayı en fazla tercih edecekleri ve etmeyecekleri ilk üç alan için gerekçelerini yazmaları istenmiştir.

Verilerin değerlendirilmesi: Araştırma kapsamındaki öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ile belirtilen çalışma alanlarını tercih etme durumlarına ilişkin yanıtlar yüzdeler olarak değerlendirilmiştir. Çalışma alanlarının tercih edilme sıralamasını belirlemek için ortalama ve en sık hangi sırada işaretlendiğini değerlendirmek için mod değeri kullanılmıştır. Açık uçlu soruların yanıtları araştırmacı tarafından yorumlanmıştır.

BULGULAR

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin % 65.8'i Hemşirelik Yüksekokuluna, diğerleri Sağlık Yüksekokuluna kayıtlıdır. Öğrencilerin küçük bir oranı (% 9.9) sağlık meslek lisesi mezunu olup büyük çoğunluğu (%82.9) lise mezunudur. Hemşirelik öğrenimlerinin başında öğrencilerin yaş ortalaması 18.42±1.01 (aralığı 17-22), okuduğu bölümü tercih ortalaması 12.74±5.48 (aralığı 1-18) olarak hesaplanmıştır. Hemşireliği tercih nedenleri incelendiğinde, % 43.3'ü açıkta kalmamak, % 31.2'si sağlıkla ilgili bir meslek, %7.2'si ideali, diğerleri ise tesadüf ve aile isteğini belirtmişlerdir. Ailesinde ve yakın çevresinde tanıdığı hemşire olanların oranı % 36.9'dur. Öğrenimlerinin başlangıcında hemşireliği kendine uygun bir meslek olarak tanımlayanların oranı % 36.1 iken

bu oran öğrenim hayatının sonunda %71.1'e yükselmiştir.

Öğrencilerin, hemşirelik öğrenimlerinin başında ve sonunda, çalışma alanlarını işaretleme ortalamaları ve en sık hangi sırada işaretledikleri Tablo 1'de gösterilmektedir. Hemşirelik öğrenimine yeni başlayan öğrencilerin; mezuniyet sonrası çalışmayı en çok istediği ilk üç tercihin, eğitici, yönetici ve çocuk hemşireliği olduğu, en az istenen son üç tercihin ise doğum ve kadın hastalıkları, evde bakım ve yoğun bakım hemşireliği olduğu belirlenmiştir. Hemşirelik öğrenimini tamamlayan öğrencilerin; ilk üç tercihinin eğitici, yönetici ve halk sağlığı hemşireliği, son üç tercihinin ise evde bakım, yoğun bakım ve psikiyatri hemşireliği oluşturmaktadır.

Lisans öğrenimlerinin başında ve sonunda öğrencilerin mezun olduklarında

çalışmayı en çok tercih edecekleri alanların dağılımı Tablo 2'de sunulmuştur. Hemşirelik öğreniminin başlangıcında çocuk hemşireliği en popüler üçüncü alan iken, öğrenim sonunda tercih edilme oranı azalmıştır. Çocuk hemşireliğini ilk üç tercihinde işaretleyenlerin oranı % 52.3 ten % 28.3'e düşmüştür. İlk üç tercih arasında en fazla düşüş gösteren alanın psikiyatri hemşireliği olduğu saptanmıştır. Hemşirelik öğreniminin sonunda başlangıca göre ilk üç sırada tercih edilme oranı en fazla yükselen alanlar halk sağlığı, doğum ve kadın hastalıkları, evde bakım ve iç hastalıkları hemşireliğidir. Yönetim, cerrahi, geriatric, ameliyathane, ve yoğun bakım hemşireliği alanlarının tercih edilme oranlarında hemşirelik öğreniminin başında ve sonunda önemli bir değişim olmamıştır (Tablo 2, Grafik 1).

Tablo 1. Hemşirelik Eğitiminin Başında ve Sonunda Öğrencilerin Çalışmayı İstedikleri Alanların Sıralaması

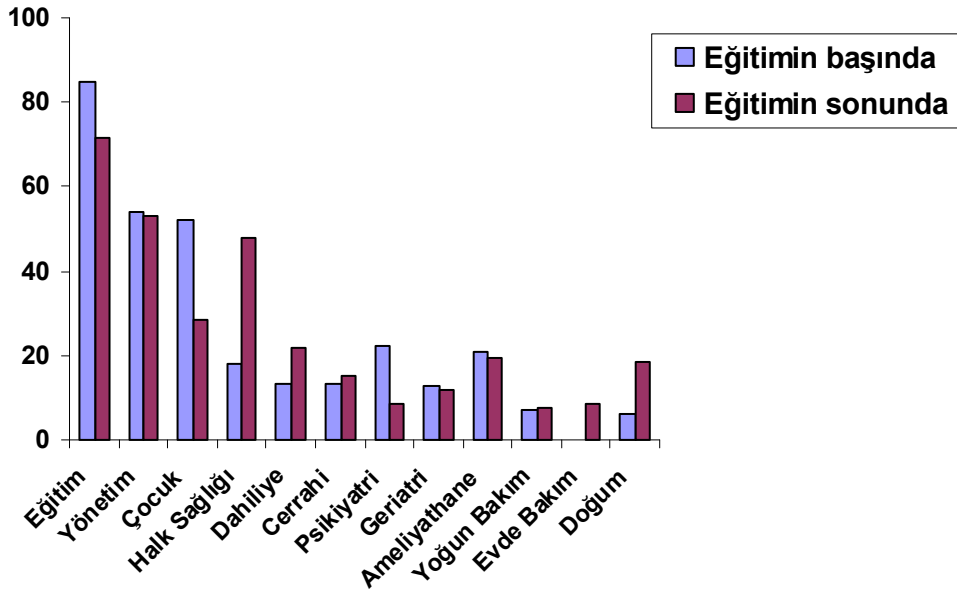
Çalışma alanları	Tercih edilme ortalama ve mod değerleri			
	Eğitimin başında		Eğitimin sonunda	
	Ortalama	Mod	Ortalama	Mod
Hemşirelik eğitimi	1.99±1.8	1	2.96±2.9	1
Hemşirelik yönetimi	3.78±2.3	2	4.01±2.9	2
Çocuk	4.25±2.6	3	6.63±3.6	3
Dahiliye	6.21±2.5	7	6.20±2.8	7
Halk sağlığı	6.50±2.8	5	4.61±2.8	3
Cerrahi	6.51±2.7	8	6.10±2.5	8
Psikiyatri	6.90±3.1	8	8.01±3.1	11
Geriatric	6.94±2.5	7	7.53±2.5	7
Ameliyathane	7.01±3.2	10	7.23±3.6	11
Yoğun bakım	7.92±2.9	10	8.68±3.0	12
Evde bakım	9.33±2.2	11	9.17±2.6	12
Doğum ve kadın hast.	10.5±2.1	12	6.63±3.1	9

*Tercih sıralamasında 1 en çok istenen, 12 hiç istenmeyen alanı temsil etmektedir.

Tablo 2. Lisans Eğitiminin Başında ve Sonunda, Çalışma Alanlarının İlk, İlk Üç ve Son Üç Tercih İçinde İşaretlenme Oranları

Çalışma Alanları	İlk tercih		İlk üç tercih		Son üç tercih	
	Başında-Sonunda*		Lisans eğitiminin Başında-Sonunda*		Başında-Sonunda*	
Hemşirelik eğitimi	63.1	45.7	84.7	71.7	0.9	7.6
Çocuk	10.8	8.7	52.3	28.3	5.4	28.3
Hemşirelikte yönetim	9.9	15.2	54.1	53.3	1.8	7.6
Cerrahi	4.5	2.1	13.5	15.2	16.2	8.7
Dahiliye	2.7	2.1	13.5	21.7	10.8	15.2
Ameliyathane	2.7	7.6	20.7	19.6	30.6	35.7
Psikiyatri	2.7	3.3	22.5	8.7	27.0	41.3
Yoğun bakım	1.8	2.1	7.2	7.6	38.7	47.8
Halk sağlığı	0.9	8.7	18.0	47.8	18.9	7.6
Doğum ve kadın hast.	0.9	3.3	6.3	18.5	74.8	17.4
Geriatri	-	-	12.6	12.0	18.0	26.1
Evde bakım	-	-	-	8.7	56.8	56.5

*Yüzdelikler lisans eğitiminin başında (N=111), sonunda (N=92)e göre alınmıştır.

Grafik 1. Lisans Eğitiminin Başında ve Sonunda Çalışma Alanlarının İlk Üç Sırada Tercih Edilme Oranları

TARTIŞMA

Bu çalışmanın sonuçları lisans eğitimine yeni başlayan öğrencilerin mesleğin çalışma alanlarına ilişkin tercihlerinin eğitimlerinin sonunda değişebileceğine işaret etmektedir. Bununla birlikte, hemşirelik eğitimi ve hemşirelik yönetimi alanlarının hemşirelik eğitiminin başında ve sonunda popülaritesini koruduğu belirlenmiştir. Ülkemizde konuyla ilgili çalışmalar incelendiğinde (Taşkın ve ark 1981, Kocaman ve Okumuş 1982, Kocaman ve ark. 1985, Fadiloğlu ve ark. 1986, Ulusoy 1992, Khorshid ve Ulufer 1993, Karadakovan 1996, Özsoy ve ark. 1999) bu iki alanın hemşirelik eğitimine yeni başlayan, bitiren ve çalışmakta olan hemşireler tarafından da en fazla tercih edilen alanlar olduğu görülmüştür. Yurt dışında yapılan bir çalışmada (Happell 1999) bu iki alan tercihler arasında bulunmazken, diğer çalışmalarda (Salmon 1993, Hope 1994, Pursey ve Luker 1995) yaşlılarla çalışma gibi spesifik bir alan sorgulanmıştır. Yapılan çalışmalarda veri toplama araçlarının farklılığı sonuçların karşılaştırılmasını güçleştirmektedir. Hemşirelik eğitimi ve yönetimi mesleğin profesyonelleşmesinde çok önemli uzmanlık alanları olmakla birlikte, hemşireliğin diğer alanlarına göre daha az sayıda hemşirenin istihdam edileceği branşlardır.

Hemşirelik öğreniminin sonunda başlangıca göre tercih edilme oranı en belirgin artan alanlar halk sağlığı ve doğum ve kadın hastalıkları hemşireliğidir. Halk sağlığı hemşireliğini tercih edeceklerini belirten öğrencilerin gerekçeleri incelendiğinde; en fazla belirtilen gerekçenin “eğitim-danışmanlık yapmak” olduğu ve bunu takiben “halkın içinde çalışmak”, “sorunları yerinde saptayıp-çözüm üretmek”, “bağımsız çalışmak” gibi gerekçelerin yazıldığı belirlenmiştir. Halk sağlığı hemşireliği dersi ve uygulamalarında sağlığın her düzeyinde olan birey, aile ve topluma

bakım verildiği için öğrencilerin doyum sağlayabilecekleri alanlar fazladır. Diğer taraftan, halk sağlığı hemşireliğinin hemşirelik öğrenimi boyunca öğrenilen tüm bilgilerin kullanılabilmesi bir alan olduğunun öğrenilmesinin tercih edilme oran/ortalamasını etkileyebileceği düşünülebilir.

Hemşirelik öğrenimlerinin başında doğum ve kadın hastalıklarını tercih etmeyenlerin gerekçesi (%54.2) bu alanın zorluğuyla ilgiliydi. Diğer gerekçeler bu alana ilişkin “itici, sevmiyorum gibi” olumsuz tutum ifadeleriyle yazılmıştır. Hemşirelik öğreniminin sonunda bu alanın tercih edilme oran ve ortalamasında belirgin bir artış saptanmıştır. Bu alanı ilk üç sırada işaretleyen 17 öğrencinin gerekçeleri incelendiğinde, “kendimi de ilgilendiren bir alan olduğu için” “anne ve bebeklere bakım vermek çok güzel” ve “yeni bir bebeğin dünyaya gelmesi mutluluk verici” gibi ifadelerin yazıldığı belirlenmiştir. Happell’in çalışmasında (1999) birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin mezun olduklarında çalışmayı en fazla tercih edecekleri alanın ebelik olduğu ve bu alanın, bebek doğumunun mutluluk veren bir olay olarak algılandığı için tercih edildiği bildirilmiştir.

Tercih edilme sıralamalarında bir değişim olmamakla birlikte iç hastalıkları ve evde bakım hemşireliğini başlangıca göre ilk üç sırada tercih edenlerin sayısında bir artış saptanmıştır. Bu sonuç, çok iyi bilinmeyen çalışma alanlarının öğrenilmesinin önyargıları azaltabileceğini göstermektedir.

Cerrahi, yoğun bakım ve ameliyathane hemşireliğinin tercih edilme oranı öğretimin başında düşük bulunmuş ve bu sonuç öğretimin sonunda da çok fazla değişmemiştir. Bu üç alan teknolojinin en fazla kullanıldığı ve akut yatak başı hemşireliğinin en fazla uygulandığı alanlardır. Ameliyathane ve yoğun bakım hemşireliği Avustralyalı

öğrenci hemşirelerin üç ve dördüncü tercihlerini oluşturmuş ve Happel'e göre (1999) bu alanlarda yüksek teknolojik ürünlerin kullanılması popülariteyi arttırmaktadır. Öğrencilerin bu alanları tercih etmeme nedenleri incelendiğinde, özellikle yoğun bakım ve takiben ameliyathane üniteleri için "çok yoğun, çok fazla sorumluluk istiyor, çok yorucu, acil bir durumda hata yapmaktan korkuyorum, hastaların bilinçsiz yatması ve ölmesi beni etkiler" gibi kaygı ifadelerinin çok sık kullanıldığı belirlenmiştir. Uygulamalı eğitiminde kısa süreli rotasyonlarla çok fazla deneyim sahibi olamayan öğrencilerin yoğun çaba ve sorumluluk gerektiren bu alanlar için kaygı hissetmesi tercihlerini etkilemiş olabilir. Ülkemizde dernekleşme düzeyinde olan ameliyathane ve yoğun bakım hemşireliği uzmanlaşmaya en fazla gereksinim duyulan alanlardır. Lisans öğreniminde bu alanlarda uygulama fırsatlarının artırılması ve öğretmen ve klinik hemşiresinin desteğiyle öğrencilerin kaygıları azaltılmaya çalışılmalıdır.

Geriatriden hemşireliğini son üç tercih içerisinde yazan öğrencilerin açıklamalarında; "onlara karşı yeterince sabırlı, hoşgörülü olamayacağımı düşünüyorum", "çok sabırlı olmak gerekir", "onları incitmekten korkuyorum", "yaşlı hastalar çok problem çıkartıyorlar", "yaşlılarla anlaşamıyorum" gibi cümleler yer almıştır. Bir çok çalışmada (Salmon 1993, Hope 1994, Pursey & Luker 1995, McKinlay & Cowan 2003) yaşlılara karşı tutumun bu alanda çalışma isteğini etkilediği ve geriatriden hemşireliğinin en az istenen bir alan olduğu belirtilmiştir. Happell'in çalışmasında (1999) yaşlılarla çalışma, dokuz alan seçeneği içerisinde en son sırada işaretlenmiştir. Bu çalışmanın örnekleminde geriatriden hemşireliği en çok 7. sırada işaretlenmiştir (Tablo 1). Bu sonuç yaşlılarla çalışmaya çok olumsuz yaklaşım gösterilmediğine işaret etmektedir. Gelecekte en fazla gereksinim duyulacak alanlardan birisi olan

geriatriden/gerontoloji hemşireliği için lisans eğitimi sırasında daha fazla uygulama olanağı yaratılması, bu alanın gelecekte tercih edilme sıralamasını değiştirebilir.

Çocuk ve psikiyatri hemşireliğinin tercih edilme oranı lisans eğitiminin sonunda azalmıştır (Tablo 1, Tablo 2, Grafik 1). Öğrencilerin bu tercihler için yazdığı gerekçeler incelendiğinde; çocuk hemşireliği için "çocukların ağlamalarına/hasta olmalarına üzülüyorum" gibi duygusal yanıtların yanı sıra "çok daha fazla dikkat, sabır, çalışma gerektirir" gibi bu birimin iş yoğunluğunu vurgulayan açıklamalar dikkati çekmiştir. Psikiyatri hemşireliğini son üç tercihe yazanların gerekçelerinin ise; bu birimde çalışmaktan duygusal/psikolojik olarak etkilenmeyi vurguladığı saptanmıştır. Bu sonuçlar her iki alan için öğrenim yaşantısında daha fazla destek ve çalışmaya başlamadan önce oryantasyon programlarının gerekliliğine işaret etmektedir.

Hemşireliğin kendilerine uygun bir meslek olduğunu düşünen öğrencilerin sayısı lisans öğreniminin sonunda artmıştır. Bu sonuç, hemşirelik eğitiminin mesleğe ilişkin olumlu yargıları artırdığını bildiren çalışmaları (Bahar ve Keskin 1996, Özsoy ve ark. 1999) desteklemekte ve bir çok değişkenin etkisinin olabileceği göz ardı edilmeksizin, mesleğin farklı çalışma alanlarında uygulama yapmanın, ilgileri belirlemeye ve mesleğe karşı olumlu yargıları arttırmaya katkı sağladığını düşündürmektedir.

Bu sonuçlar doğrultusunda;

☼Tercih edilmeyen çalışma alanlarına ilişkin öğrencilerin yargılarının öğretim elemanları tarafından dikkate alınarak teorik ve uygulamalı öğrenimlerinde öğrencilerin endişe, korku, isteksizlik gibi olumsuz duygu ve düşüncelerinin değiştirilmeye çalışılması,

☼Hemşirenin değişen çalışma koşulları dikkate alınarak benzer çalışmaların yinelenmesi,

☀ Ülkemizin değişen ve gelişen demografik yapısı ile sağlık sistemimiz dikkate alınarak gelecekte en fazla gereksinim duyulacak hemşirelik alan-

larının öğrencilere tanıtılması ve öğrenimleri sırasında olumsuz yargılarının değiştirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

Bahar Z, Keskin S (1996). Hemşire öğrencilerin hemşirelik mesleğini seçme nedenleri ve kendi mesleklerine ilişkin görüşleri, Ege Üniv. HYO Dergisi, 12(2), 45-53.

Ergin C (1995). Sağlık Personelinin İş Anlayışları ve Tutumları, TC. Sağlık Bakanlığı Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü Yayını, Ankara.

Fadiloğlu Ç ve ark. (1986). Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin eğitim sorunları ve mesleksel beklentilerinin saptanması, I. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyum Kitabı, İstanbul, 110-116

Happell B (1999). When I grow up I want to be a.....? Where undergraduate student nurses want to work after graduation, Journal of Advanced Nursing, 29(2), 499-505.

Hope K.W. (1994). Nurses' attitudes towards older people: a comparison between nurses working in acute medical and acute care of elderly patient settings. Journal of Advanced Nursing 20, 605-612.

Karadakovan A (1996). Ege üniversitesi hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin eğitimin başlangıcında ve mezuniyetten önce meslek seçimi beklentileri ve çalışmak istedikleri alanlar ile ilgili görüşlerinin incelenmesi, Türk Hemşireliğinde Yüksek Öğrenimin 40. Yılı Sempozyum Kitabı, İzmir, 301-308.

Khorshid LK, Ulufer F (1993). Hemşirelik mesleğini seçen öğrenciler hemşireliği ne kadar biliyorlar? Ege Üniv. HYO Dergisi, 9(3), 21-27.

Kocaman G, Okumuş H (1982). Öğrenci hemşirelerin mesleklerine ilişkin görüşleri üzerine bir araştırma, Türk Hemşireler Dergisi, 2 (3), 8-14.

Kocaman G ve ark. (1985). Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu mezunlarının çalışma durumlarının incelenmesi, I. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı, Ege Üniv. Basımevi, İzmir, 36-43.

McKinlay A & Cowan S (2003). Student nurses' attitudes towards working with older patients, Journal of Advanced Nursing 43(3), 298-309.

Özsoy SA ve ark. (1999). Hemşire öğrencilerin mesleğe ilişkin görüşlerinin ileriye dönük incelenmesi, VII.Ulusal Hemşirelik Kongre Kitabı, Erzurum, 345-350.

Pursey A. & Luker K. (1995). Attitudes and stereotypes: nurses' work with older people. Journal of Advanced Nursing, 22, 547-555.

Salmon P (1993). Interactions of nurse with elderly patients: relationship to nurses' attitudes and to formal activity periods. Journal of Advanced Nursing 18, 14-19.

Taşkın L ve ark. (1981). Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu mezunlarına ilişkin bir çalışma, Türk Hemşireler Dergisi, 31 (4), 34-38.

Ulusoy F (1992). Hemşirelik yüksekokulları son sınıf öğrencileri mezuniyetten sonra hangi görevlerde çalışmak istiyor? Türk Hemşireler Dergisi, 42 (4), 3-7.